

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๖๗

เรื่องพิจารณาที่ ๑๐/๒๕๖๗

วันที่ ๗ เดือน สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๗

ระหว่าง { คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ร้อง
พรรคก้าวไกล ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

ประเด็นที่หนึ่ง มีเหตุสมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) หรือไม่

ประเด็นที่สอง คณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องจะถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคสองหรือไม่ เพียงใด

ประเด็นที่สาม ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคผู้ถูกร้องที่ถูกยุบและถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งจะไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันที่พรรคผู้ถูกร้องถูกยุบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๔ วรรคสองหรือไม่

ความเห็น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๑ ถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บัญญัติให้พลเรือนไทยมีสิทธิเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง โดยบัญญัติไว้ในหมวด ๒ สิทธิและหน้าที่ของชนชาวไทย มาตรา ๑๔ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การศึกษาอบรม การชุมนุมสาธารณะ การตั้งสมาคม การตั้งคณะพรรคการเมือง การอาชีพ ทั้งนี้ภายใต้บังคับแห่งบทกฎหมาย” แม้รัฐธรรมนูญบัญญัติว่า

ทั้งนี้ภายใต้บังคับแห่งบทกฎหมายก็ตาม แต่ยังไม่มีความหมายว่าด้วยพรรคการเมืองแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ดี มีพรรคการเมืองได้รับการจัดตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๙ ดังกล่าว เช่น พรรคสหชีพ พรรคแนวรัฐธรรมนูญ พรรคประชาธิปไตย พรรคธรรมาธิปไตย พรรคสหพรรค พรรคกสิกร พรรคชาติสังคมประชาธิปไตย พรรคประชาชน และพรรคกสิกรรมกร เป็นต้น ต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒ มาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการรวมกันเป็นพรรคการเมือง เพื่อดำเนินการในทางการเมืองโดยวิถีทางประชาธิปไตย และไม่ขัดต่อระบอบการปกครองตามรัฐธรรมนูญนี้” จนกระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕ มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพ บริบูรณ์ในทรัพย์สิน การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การศึกษาอบรม การชุมนุมสาธารณะ การตั้งสมาคม การตั้งพรรคการเมือง ทั้งนี้ภายใต้บังคับแห่งบทกฎหมาย” และได้มีการตราพระราชบัญญัติ พรรคการเมืองขึ้นครั้งแรก คือ พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ โดยบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ และวิธีการตั้งพรรคการเมืองไว้ว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่ห้าร้อยคนขึ้นไป หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ย่อมตั้งพรรคการเมืองได้โดยจดทะเบียนต่อสำนักงาน ปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทาง การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามที่กฎหมายบัญญัติ” และมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ บังคับใช้ในปัจจุบัน

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๒๑๐ ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย

(๒) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ

(๓) หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

การยื่นคำร้องและเงื่อนไขการยื่นคำร้อง การพิจารณาวินิจฉัย การทำคำวินิจฉัย และการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

ให้นำความในมาตรา ๑๘๘ มาตรา ๑๙๐ มาตรา ๑๙๑ และมาตรา ๑๙๓ มาใช้บังคับ แก่ศาลรัฐธรรมนูญด้วยโดยอนุโลม

๒. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา ๙๒ เมื่อคณะกรรมการมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองใดกระทำการ อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ให้ยื่นศาลรัฐธรรมนูญเพื่อสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น

(๑) กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ ในรัฐธรรมนูญ

(๒) กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข

(๓) กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๐ วรรคสอง มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๔ มาตรา ๔๕ มาตรา ๔๖ มาตรา ๗๒ หรือมาตรา ๗๔

(๔) มีเหตุอันจะต้องยุบพรรคการเมืองตามที่มีกฎหมายกำหนด

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการไต่สวนแล้ว มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองกระทำการ ตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง และเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น

มาตรา ๙๓ เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๙๒ ให้นายทะเบียนรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน พร้อมทั้งเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการ เพื่อพิจารณา ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

ในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๙๒ คณะกรรมการจะยื่นคำร้องเอง หรือจะมอบหมายให้นายทะเบียนเป็นผู้ยื่นคำร้องและดำเนินคดีแทนก็ได้ และเพื่อประโยชน์ ในการดำเนินคดี นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจะขอให้อัยการสูงสุดช่วยเหลือ ดำเนินการในชั้นการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญจนกว่าจะเสร็จสิ้นก็ได้

ในกรณี que เห็นสมควร ศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งให้พรรคการเมืองระงับการกระทำใดไว้เป็นการชั่วคราว ตามคำร้องขอของคณะกรรมการ นายทะเบียน หรืออัยการสูงสุด แล้วแต่กรณี ก็ได้

มาตรา ๙๔ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้ว ให้นายทะเบียน ประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา และห้ามมิให้บุคคลใดใช้ชื่อ ชื่อย่อ หรือภาพเครื่องหมาย ของพรรคการเมืองซ้ำ หรือพ้องกับชื่อ ชื่อย่อ หรือภาพเครื่องหมายของพรรคการเมืองที่ถูกยุบนั้น

ห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ถูกยุบและถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเพราะเหตุดังกล่าว ไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีก ทั้งนี้ ภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นถูกยุบ

พิจารณาแล้วเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้ดำเนินการสอบสวนการพิจารณาคดีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อกำหนดและระเบียบศาลรัฐธรรมนูญภายใต้หลักนิติธรรมโดยให้ความเป็นธรรมแก่คู่กรณี (Fair Trial) ด้วยการให้โอกาสคู่กรณีชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาอย่างเต็มที่ การรับฟังพยานหลักฐาน การบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าต่อศาลตามประเด็นที่ศาลกำหนด การตรวจสอบพยานหลักฐานและการแถลงการณ์ปิดคดี ตั้งแต่วันที่ศาลรับคดีเข้าสู่สารบบคดี คือ วันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ จนถึงวันที่แถลงการณ์ปิดคดี คือ วันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีมติที่ประชุมเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๗ เห็นชอบให้นำพยานเอกสารที่ได้จากการไต่สวนคดีและนำคำชี้แจงจากการไต่สวนพยานบุคคล รวมทั้งสิ้นจำนวน ๖ ปาก แยกเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๔ ปาก และพยานบุคคล จำนวน ๒ ปาก ของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๗ มารวมไว้ในสำนวนคดีนี้เพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาล พิเคราะห์แล้วแบ่งการพิจารณา ดังนี้

๑. ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย กระบวนการยื่นคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งอำนาจศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาวินิจฉัยคำร้อง และศาลรัฐธรรมนูญกับความผูกพันคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ

๑.๑ กระบวนการยื่นคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้ง กล่าวคือ มีคำร้องยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อให้ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อยุบพรรคก้าวไกล ประกอบด้วย ๓ คำร้อง คือ คำร้องที่ ๑ ของนายพชรน คณาโชติโกคิน วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งส่งเรื่องให้คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง คณะที่ ๒ ตามคำสั่งนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ ๑/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ คณะกรรมการดังกล่าวเห็นว่าไม่มีหลักฐานหรือข้อมูลเพียงพอ จึงมีความเห็นไม่รับไว้ดำเนินการ คำร้องที่ ๒ ของนายเรืองไกร ลีภิพัฒน์ วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๗ และคำร้องที่ ๓ ของนายธีรยุทธ สุวรรณเกษร วันที่ ๑ และ ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๗ ต่อมาวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๗ เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งส่งคำร้องทั้งสามให้คณะกรรมการรวบรวมข้อเท็จจริงและ

พยานหลักฐานของนายทะเบียนพรรคการเมือง คณะที่ ๖ ตามคำสั่งนายทะเบียนพรรคการเมือง ที่ ๒/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ และรายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบ

๑.๑.๑ วันที่ ๑๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ คณะกรรมการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของนายทะเบียนพรรคการเมือง คณะที่ ๖ รายงานต่อที่ประชุมว่า คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีมติในการประชุมครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๗ วันที่ ๑๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ ให้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อสั่งให้ยุบพรรคก้าวไกลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) จึงไม่มีเหตุที่ต้องรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของนายทะเบียนพรรคการเมือง และนายทะเบียนพรรคการเมือง เห็นชอบให้ยุติการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานดังกล่าว

๑.๑.๒ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๗ และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งที่ ๑๐๐/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาและวิเคราะห์คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ โดยพันตำรวจตรี ญัฐวัฒน์ เสี่ยมศักดิ์ รองเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นประธาน คณะกรรมการดังกล่าวศึกษาเนื้อหาความจากการถอดข้อความบันทึกภาพเคลื่อนไหวและคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ เห็นว่ามีข้อเท็จจริงและหลักฐานเพียงพออันควรเชื่อได้ว่าพรรคก้าวไกลได้กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเข้าลักษณะของการกระทำอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) ซึ่งมีข้อเท็จจริงเป็นยุติและความผูกพันตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๓/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๗ จึงเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

๑.๑.๓ คณะกรรมการการเลือกตั้งประชุมลับ เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ มีมติเอกฉันท์เห็นชอบตามที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอ และยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมือง เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรค และห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคก้าวไกลที่ถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคก้าวไกลโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒)

ดังนั้น จึงถือว่าคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีหลักฐานอันควรเชื่อและมีความเห็นว่าเป็นที่
พรรคก้าวไกลมีพฤติการณ์กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุขและกระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการปฏิบัติ
ด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการชุดต่าง ๆ เพื่อเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนที่จะส่ง
คำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ จึงเห็นว่ากระบวนการยื่นคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ต่อศาลรัฐธรรมนูญชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

๑.๒ หน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาวินิจฉัยคำร้อง กล่าวคือ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๐ วรรคท้าย บัญญัติว่า
“ให้นำความในมาตรา ๑๘๘ มาตรา ๑๙๐ มาตรา ๑๙๑ และมาตรา ๑๙๓ มาใช้บังคับแก่
ศาลรัฐธรรมนูญด้วยโดยอนุโลม” และมาตรา ๑๘๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การพิจารณาพิพากษา
อรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธย
พระมหากษัตริย์” หากเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐
หมวด ๘ ศาล มาตรา ๒๓๓ บัญญัติว่า “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล
ซึ่งต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์” และ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวด ๑๐ ศาล มาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง
บัญญัติว่า “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปโดยยุติธรรม
ตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์” จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ
ทั้งสามฉบับดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ
และตามบทบัญญัติของกฎหมาย คำว่า กฎหมายในที่นี้หมายถึงกฎหมายที่ผ่านกระบวนการตรา
ของรัฐสภาหรือกฎหมายที่มีค่าบังคับเท่ากับพระราชบัญญัติ เช่น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่
และอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีดังต่อไปนี้ (๑๓) คดีอื่นที่รัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ
หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจศาล ในการนี้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจยุบพรรคการเมือง เป็นต้น

ดังนั้น หน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญจึงมีทั้งตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและมีหน้าที่
และอำนาจตามกฎหมายที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญด้วย ในกรณีการยุบพรรคการเมือง

ด้วยเหตุจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๐ วรรคสาม และมาตรา ๑๘๘ วรรคหนึ่ง ดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีหน้าที่และอำนาจในการยุบพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “เมื่อศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการไต่สวนแล้ว มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมือง กระทำการตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง และเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น”

๑.๓ ศาลรัฐธรรมนูญกับความผูกพันคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๗ วันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๗ กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคสี่ บัญญัติว่า “คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์การอิสระ และหน่วยงานของรัฐ” หากเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๘ บัญญัติว่า “คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ” และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๖ วรรคห้า บัญญัติว่า “คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ” จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญทั้งสามฉบับ ดังกล่าว แสดงให้เห็นถึง ความเป็นเด็ดขาดและเป็นที่สุดของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เนื่องจากความเป็นศาลเดี่ยว ไม่มีลำดับชั้นของศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยนับแต่ วันอ่านแล้วย่อมเป็นเด็ดขาดและเป็นที่สุดทั้งด้านรูปแบบและด้านเนื้อหา สำหรับความผูกพันศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าวใช้คำว่า “ศาล” มิใช่คำว่า “ศาลอื่น” ย่อมหมายถึงการผูกพัน ศาลรัฐธรรมนูญเองด้วย นอกจากนั้นคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญยังมีผลเป็นการทั่วไป มิใช่เฉพาะ คู่กรณีเท่านั้น รวมถึงบุคคลหรือองค์กรที่ได้รับผลกระทบโดยคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ รวมทั้ง ศาลรัฐธรรมนูญได้มีมติที่ประชุมให้นำพยานเอกสารที่ได้จากการไต่สวนคดีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๓/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๗ มารวมไว้ในสำนวนคดีนี้ด้วย

ดังนั้น คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๗ ย่อมผูกพันต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยเรื่องพิจารณาที่ ๑๐/๒๕๖๗ ระหว่าง คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ร้อง กับพรรคก้าวไกล ผู้ถูกร้อง

๒. ด้านบรรทัดฐานคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ

๒.๑ ด้วยหลักการพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขที่มีคุณค่าสูงสุดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ

จึงเป็นกลไกสำคัญของสิทธิพลเมืองในการต่อต้านการกระทำอันเป็นการล้มล้าง หรือเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังปรากฏตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญด้วยถ้อยคำว่า “ปฏิปักษ์” เป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕ มาตรา ๓๕ ที่บัญญัติว่า “บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญนี้ให้เป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และรัฐธรรมนูญมิได้” และมีบทบัญญัติทำนองเดียวกันตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ มาตรา ๔๔ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ มาตรา ๕๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๔๕ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ มาตรา ๔๙ และปรากฏด้วยถ้อยคำว่า “ล้มล้าง” เป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ วรรคแรก ที่บัญญัติว่า “บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ มิได้” และมีบทบัญญัติทำนองเดียวกันตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๘ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๙ วรรคแรก บัญญัติว่า “บุคคลจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมิได้” สำหรับคำว่า “ล้มล้าง” และ “ปฏิปักษ์” ศาลรัฐธรรมนูญได้วางหลักบรรทัดฐานไว้ตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ดังนี้

๒.๑.๑ คำว่า “ล้มล้าง” หมายถึง การกระทำที่มีเจตนาเพื่อทำลายหรือล้างผลาญให้สูญสลายหมดสิ้นไป ไม่ให้ดำรงอยู่หรือมีอยู่ต่อไป

๒.๑.๒ คำว่า “ปฏิปักษ์” หมายถึง ไม่จำเป็นต้องรุนแรงถึงขนาดมีเจตนาที่จะล้มล้างทำลายให้สิ้นไป ทั้งยังไม่ต้องถึงขนาดตั้งตนเป็นศัตรูหรือฝ่ายตรงข้ามเท่านั้น เพียงแค่เป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นการขัดขวางหรือสกัดกั้นมิให้เจริญก้าวหน้า หรือเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดผลเป็นการเซาะกร่อนบ่อนทำลาย จนเกิดความชำรุดทรุดโทรม เสื่อมทราม หรืออ่อนแอลง ก็เข้าลักษณะของการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ได้แล้ว

ดังนั้น คำว่า “ล้มล้าง” และ “ปฏิปักษ์” จึงมีความหมายที่สัมพันธ์กัน โดยปฏิปักษ์เป็นการกระทำที่เป็นวิธีการ เป็นการเซาะกร่อนบ่อนทำลาย จนเกิดความชำรุดทรุดโทรม เสื่อมทรามหรืออ่อนแอลง และมีแผนดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสุดท้ายในอนาคตคือการล้มล้างเพื่อให้หมดสิ้นไป แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๔๙ บัญญัติเฉพาะการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขก็ตาม แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) บัญญัติว่าพรรคการเมืองใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ว่าจะเป็นการกระทำการล้มล้างหรือกระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขก็ได้ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น และเนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีหน้าที่และอำนาจยุบพรรคการเมืองและเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้นได้หากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองใดกระทำการล้มล้างหรือกระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ดังกล่าวตามมาตรา ๙๒ วรรคสอง

๒.๑.๓ การกำหนดระยะเวลาเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งนั้น เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคสองแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญย่อมมีอำนาจกำหนดระยะเวลาเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองตามฐานความผิดหรือมูลเหตุของการกระทำความผิดของพรรคการเมืองและตามบรรทัดฐานคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญภายใต้หลักความได้สัดส่วนและหลักพอสมควรแก่เหตุ

๒.๒ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๗ ซึ่งมีผลผูกพันศาลรัฐธรรมนูญเองด้วย โดยคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง คำร้องเพิ่มเติม คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา พยานหลักฐานที่ได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งคำเบิกความในวันไต่สวนพยาน บันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญ คำแถลงการณ์ปิดคดีของผู้ถูกร้องทั้งสอง และเอกสารประกอบแล้ว ข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติโดยวินิจฉัยว่าการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองประกอบด้วย นายพิธา ลิ่มเจริญรัตน์ หัวหน้าพรรคก้าวไกล ที่ ๑ และพรรคก้าวไกล ที่ ๒ เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง

ประเด็นที่หนึ่ง มีเหตุสมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) หรือไม่

เห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ดังนั้นรัฐธรรมนูญจึงได้วางหลักการสำคัญเกี่ยวกับพรรคการเมือง คือ

๑. บุคคลมีเสรีภาพในการรวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจการทางการเมืองในอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกัน

๒. การดำเนินกิจการทางการเมืองต้องอยู่ภายใต้หลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๓. รัฐต้องให้การสนับสนุนพรรคการเมืองเพื่อให้มีความเท่าเทียมกัน และมีความโปร่งใสด้านเงินทุนพรรคการเมือง

พรรคการเมืองมีองค์ประกอบที่สำคัญ ประกอบด้วย บุคคล หมายถึง ผู้ทำหน้าที่หัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมือง เลขาธิการพรรคการเมือง และบุคลากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง สถานที่และอุปกรณ์ หมายถึง สถานที่ตั้งพรรคการเมือง และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อใช้ในกิจการของพรรคการเมือง โครงสร้างพรรคการเมือง หมายถึง สำนักงานเลขาธิการพรรคการเมือง ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายการเงินและบัญชี ฝ่ายกฎหมายและฝ่ายข้อมูลสารสนเทศ และระเบียบและข้อบังคับพรรคการเมือง หมายถึง กฎเกณฑ์การปฏิบัติของพรรคการเมือง โดยเป็นการสะท้อนความคิด อุดมคติและนโยบายพรรคการเมืองซึ่งเป็นข้อผูกพันของบุคลากรในพรรคไว้อย่างมั่นคง พรรคการเมืองมีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองซึ่งเป็นกฎหมายมหาชนตามแนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๖๓ เนื่องจากพรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองในทางรัฐธรรมนูญที่มีสิทธิหรือหน้าที่ในทางกฎหมาย โดยได้รับการจัดตั้งและบริหารจัดการภายใต้หลักของกฎหมายมหาชนที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการการเลือกตั้งที่มีสถานะเป็นองค์กรอิสระและพรรคการเมือง การกระทำของบุคคลที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของพรรคการเมืองไม่ว่าจะเป็นหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคการเมือง และสมาชิกพรรคการเมืองตามข้อเท็จจริงในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๗ ถือเป็นกรกระทำของพรรคการเมือง ผู้ถูกร้องที่มีแนวคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกันที่มุ่งหวังผลักดันให้นโยบายของพรรคผู้ถูกร้องบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ การกระทำของผู้ถูกร้องจึงเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ด้วยความหมายของคำว่า “ล้มล้าง” และ “ปฏิปักษ์” ตามแนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๒ และตามข้อเท็จจริงในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๗ ที่พรรคผู้ถูกร้องนำสถาบันพระมหากษัตริย์ไปใช้เพื่อความได้เปรียบและมุ่งหวังประโยชน์ทางการเมือง การกระทำของผู้ถูกร้องจึงเข้าลักษณะการกระทำอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอีกด้วย

ดังนั้น กรณีจึงมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคผู้ถูกร้องกระทำการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) เมื่อการกระทำของผู้ถูกร้องเป็นการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเพื่อเรียกร้องให้มีการทำลายการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ด้วยเจตนามุ่งหมายที่จะแยกสถาบันพระมหากษัตริย์กับความเป็นชาติไทยออกจากกันซึ่งเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐอย่างมีนัยสำคัญ โดยลดทอนสถานะความคุ้มครองสถาบันพระมหากษัตริย์ และใช้ประโยชน์จากสถาบันพระมหากษัตริย์เพื่อหวังผลคะแนนเสียงและชนะการเลือกตั้ง ผู้ถูกร้องยังมีเจตนาเอาชนะกร่อนบ่อนทำลายสถาบันพระมหากษัตริย์โดยการเสนอร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ให้เปลี่ยนฐานความผิดออกจากลักษณะ ๑ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ให้มีบทยกเว้นความผิดและยกเว้นโทษ และให้ความผิดตามมาตรา ๑๑๒ เป็นความผิดอันยอมความได้ จึงเป็นการกระทำที่อาจเป็นปฏิปักษ์และนำไปสู่การล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พฤติการณ์ของผู้ถูกร้องจึงเป็นการกระทำอันร้ายแรงซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทย จึงมีเหตุสมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒)

ประเด็นที่สอง คณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องจะถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคสองหรือไม่ เพียงใด

เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการไต่สวนแล้ว มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองกระทำการตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง และเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น” แต่การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ ไม่ได้บัญญัติกำหนดระยะเวลาเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไว้ แม้มาตรา ๙๔ วรรคสอง บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของ

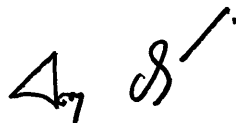
พรรคการเมืองที่ถูกยุบและถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเพราะเหตุดังกล่าว ไปจดทะเบียนพรรคการเมือง
ขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีก ทั้งนี้
ภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นถูกยุบ” ก็ตาม แต่บทบัญญัติมาตรา ๙๔ วรรคสองดังกล่าว
กฎหมายมิได้บัญญัติกำหนดระยะเวลาเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหาร
พรรคการเมืองไว้อย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ดี ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๒
และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๖๓ เป็นบรรทัดฐานไว้โดยพิจารณาให้เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน
พอเหมาะพอควรระหว่างพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการกระทำที่ได้สัดส่วนกับโทษที่จะได้รับ
ซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลที่กำหนดระยะเวลาสิบปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง
ดังนั้น เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) แล้ว จึงขอที่ศาลรัฐธรรมนูญ
จะมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ดำรงตำแหน่ง
อยู่ระหว่างวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๗ อันเป็นช่วงเวลา
ที่มีการกระทำอันเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องและมีกำหนดระยะเวลาสิบปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญ
มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐
มาตรา ๙๒ วรรคสอง แต่อย่างไรก็ดี การเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม
ตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
มาตรา ๒๓๕ วรรคสี่ บัญญัติว่า “ผู้ใดถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไม่ว่าในกรณีใด ผู้นั้น
ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิก
สภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตลอดไปและไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ”

ประเด็นที่สาม ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคผู้ถูกร้องที่ยุบและถูกเพิกถอน
สิทธิสมัครรับเลือกตั้งจะไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง
หรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันที่พรรคผู้ถูกร้อง
ถูกยุบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๔
วรรคสอง หรือไม่

เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๔
วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้ว ให้นายทะเบียนประกาศ
คำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา และห้ามมิให้บุคคลใดใช้ชื่อ ชื่อย่อ หรือภาพเครื่องหมาย
ของพรรคการเมืองซ้ำ หรือพ้องกับชื่อ ชื่อย่อ หรือภาพเครื่องหมายของพรรคการเมืองที่ถูกยุบนั้น”

และวรรคสอง บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ถูกยุบและถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเพราะเหตุดังกล่าว ไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีก ทั้งนี้ ภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นถูกยุบ” บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวเป็นบทบัญญัติว่าด้วยผลของการฝ่าฝืนกฎหมาย ซึ่งมีได้ให้อำนาจแก่ศาลรัฐธรรมนูญที่จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องแล้ว จึงต้องสั่งให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคผู้ถูกร้องที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าวอยู่ในช่วงเวลาที่มีการกระทำอันเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องและถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งจะไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๔ วรรคสอง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงสั่งให้ยุบพรรคก้าวไกล ผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) และวรรคสอง เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ดำรงตำแหน่งอยู่ระหว่างวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๗ ซึ่งเป็นช่วงที่มีการกระทำอันเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคสอง มีกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง และห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคผู้ถูกร้องดังกล่าวไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีก ภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๔ วรรคสอง

(นายปัญญา อุดชาชน)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ